

กฎหมายในการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง*

LAW ON PROTECTION AND PRESERVATION OF URBAN TREES

นัชชา ตีรวัตตนกุล

Natcha Tirawattanakul

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

Email: ninaninaninanatcha@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหา ข้อจำกัด อุปสรรค พร้อมทั้งวิธีแก้ปัญหของกฎหมายในประเทศไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง กล่าวคือพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 และกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง เนื่องจากปัญหาที่ประเทศไทยได้ประสบอยู่มาเป็นเวลานานในการตัดต้นไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต การปลูกต้นไม้ในบริเวณที่ไม่เหมาะสมทำให้เกิดการตัดทิ้ง การขาดการจัดสรรพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การปลูกต้นไม้ ซึ่งปัญหาการขาดพื้นที่สีเขียวในเมืองนี้ส่งผลต่อสภาพอากาศในเมืองซึ่งเปรียบเสมือนเป็นปอดของประชาชนในประเทศ การที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่สามารถใช้แก้ปัญหาได้อย่างครอบคลุมนั้นส่งผลให้ประเทศไทยล้าหลังและประชาชนไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติและอากาศที่สมบูรณ์ได้ อันย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์การเจริญเติบโตของประเทศไทยควบคู่ไปด้วย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายในการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองของประเทศไทยกับกฎหมายในต่างประเทศแล้วนั้นจะพบว่าในต่างประเทศให้ความสำคัญกับต้นไม้ในเมืองมาก โดยปรากฏผ่านทางกฎหมายที่ออกมาเพื่อคุ้มครองต้นไม้ในเมืองโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นประเทศสิงคโปร์ ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย หรือประเทศแคนาดา โดยเฉพาะในประเทศอังกฤษ ที่บัญญัติกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองต้นไม้ในเมืองไว้ในกฎหมายผังเมืองของประเทศโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อทำการจัดสรรพื้นที่สำหรับต้นไม้ควบคู่กับการเจริญเติบโตของประเทศเสมอ จากการศึกษาทั้งปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อจำกัด และกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศแล้วนั้น พบว่าปัญหาของประเทศไทยเกิดจากการไม่มีการจัดสรรพื้นที่สำหรับต้นไม้ที่เหมาะสม จึงมีข้อเสนอแนะว่าจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 ในเรื่องการจัดสรรพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับต้นไม้ในเมือง ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศและประชาชนให้สูงที่สุด

* Received January 10, 2022; Revised January 17, 2022; Accepted February 21, 2022

คำสำคัญ: ต้นไม้ในเมือง, พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562, การจัดสรรที่ดิน

Abstract

The purpose of this research was to The Objectives of this research article were to study the problems, limitations, obstacles, and solutions of laws in Thailand on the protection and preservation of urban trees, namely the Town Planning Act B.E. 2562, and other laws which were related. Due to the problem in cutting trees without permission Thailand has been facing for a long time, planting trees in an inappropriate area leads to the need for cutting and lack of appropriate land allocation for planting trees. The problem of green space shortage in the city affects the climate, which is considered the lungs of people of the country. Thailand's lack of laws has contributed to the country being lagging behind, and the people have been unable to live in the midst of perfect nature and climate, which will affect the image and the growth of the country. When comparing the laws on the protection and preservation of urban trees in Thailand to those in other countries, urban trees are found to be very important to them. It appears through the law that came out to protect trees in the city directly whether it is Singapore, England, India, or Canada. The law on the protection of trees was laid down in the city planning law of the country, especially in England in order to allocate space for trees along with the growth of the country. According to the related studies, it revealed that the problems in Thailand stems from the lack of proper allocation of space for trees. Therefore, the Town Planning Act B.E. 2562 of Thailand was suggested to be amended to maintain the interests of the country and the people as much as possible.

Keywords: Urban Trees, The Town Planning Act B.E. 2562, Land Allocation

บทนำ

ประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาในการตัดหรือโค่นต้นไม้ใหญ่ในเมืองไม่ว่าจะได้รับอนุญาตหรือไม่ได้รับอนุญาตก็ตามมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานทั้ง ๆ ที่ต้นไม้เหล่านั้นมีคุณประโยชน์อย่างนานัปการต่อมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นไม้ในเมืองที่มีความเกี่ยวข้อง อยู่คู่กับวิถีชีวิตของมนุษย์ในทุกวัน ทุกยุค ทุกสมัย ฟังพวาค้ายซึ่งกันและกันมาตลอดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งผลกระทบจากปัญหาการตัดต้นไม้ในเมืองนั้นสามารถสังเกตเห็นได้ชัดที่สุดในเมือง

กรุงเทพมหานคร หรือเมืองใหญ่อื่น ๆ ของประเทศไทย กล่าวคือในปัจจุบันหลังจากที่มีการตัดต้นไม้ไปเป็นจำนวนมากและต่อเนื่องเพื่อแลกกับการเจริญเติบโตของเมือง ส่งผลให้เรากำลังประสบกับสภาพอากาศที่ย่ำแย่ อนุหภูมิและมลภาวะที่สูงลิ่ว PM 2.5 ทั้ง ๆ ที่สภาพอากาศออกซิเจน หรือสิ่งแวดล้อมเหล่านี้คือปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตทุกชีวิตยังคงดำรงชีวิตอยู่ได้เปรียบเสมือนเป็นปอดของเมืองทุกเมือง ช่วยแก้ปัญหาโลกร้อน (นิรมล สุธรรมกิจ, 2561) และดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์แล้วนั้น ยังพบว่า ต้นไม้ยังมีประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย อาทิเช่น ในประเทศญี่ปุ่นที่ใช้ต้นซากุระเป็นส่วนหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและรายได้เข้าประเทศอย่างมหาศาล (วรรณโชค ไชยสะอาด, 2559) รวมถึงยังพบการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าพื้นที่สีเขียวเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของคนเมืองซึ่งประเทศไทยกำลังประสบกันอย่างสูงในปัจจุบัน เช่น ความเครียด หรือโรคซึมเศร้า ที่ส่งผลร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน ทั้งยังช่วยลดอัตราการก่ออาชญากรรมในเมืองอีกด้วย (พิมพ์นารา อินตะประเสริฐ, 2564) ซึ่งการตัดต้นไม้ทั้งในปัจจุบันนั้นก็เปรียบเสมือนเป็นการช่วยสร้างมลภาวะขึ้นมาอีกทางหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยเคยแก้ไขเรื่องนี้โดยได้มีการประกาศให้แก้ไขปัญหามลภาวะด้านฝุ่นละอองขนาดเล็กเป็นวาระแห่งชาติ ในปี 2562 ที่ผ่านมา แต่ก็ยังไม่ปรากฏว่าสามารถแก้ปัญหาได้อย่างจริงจังแต่อย่างใด (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง, 2562)

การปลูกต้นไม้ถือเป็นการลงทุนที่ต่ำที่สุดซึ่งแลกมาได้กับประโยชน์มหาศาลทางด้านสภาพแวดล้อมซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ทุกคน มีต้นไม้หลายต้นในหลายเหตุการณ์ที่ถูกตัดทิ้งไปเพื่อแลกกับการก่อสร้างตึกหรือโครงการต่าง ๆ ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีอายุยืนนาน มีความผูกพันอยู่คู่กับประวัติศาสตร์บ้านเมือง ช่วยให้ร่มเงา ความร่มรื่น เป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่ รวมถึงช่วยกรองและลดมลภาวะทางอากาศในบริเวณนั้นตลอดมา ซึ่งการตัดหรือทำลายต้นไม้ อันทรงคุณค่าเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้คนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมิอาจประเมินค่าได้ ยกตัวอย่างเช่น กรณีเหตุการณ์ต้นจามจุรีใหญ่ยักษ์หลายต้นบริเวณซอยสุขุมวิท 35 ซึ่งบางต้นมีอายุยืนยาวกว่าร้อยปี ที่ถูกโค่นทิ้งโดยนายทุนกลุ่มหนึ่งเพราะต้องการนำพื้นที่ดังกล่าวไปสร้างเป็นคอนโดมิเนียมและห้างสรรพสินค้า ในปีพ.ศ. 2553 (โสภณ พรโชคชัย, 2553) หรือกรณีต้นนนทรีจำนวน 14 ต้น ที่ถูกตัดทิ้งโดยผิดวิธี ณ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดยบริษัทก่อสร้างยักษ์ใหญ่ที่ได้สัมปทานการสร้างรถไฟฟ้ามาเพียงเพราะว่าต้นไม้เหล่านั้นตั้งอยู่ในแนวเขตก่อสร้างและเป็นอุปสรรคต่อการก่อสร้างของตน ซึ่งจากเหตุการณ์นี้ แม้จะได้รับการลงโทษและเสียค่าเสียหายตามกฎหมายแล้วก็ตามแต่ก็ไม่อาจทดแทนต่อความสูญเสียหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมในบริเวณดังกล่าวได้และยังเสมือนเป็นเพียงการจัดการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้น (ชลลดา บัวทรัพย์, 2561) ทั้งนี้ยังไม่

รวมถึงเหตุการณ์การตัดหรือทำลายต้นไม้ที่ไม่ปรากฏต่อสาธารณชนอีกจำนวนนับไม่ถ้วนที่ก่อให้เกิดเหตุสะสมของสภาพอากาศที่ย่ำแย่ในปัจจุบัน

หลายประเทศทั่วโลกได้ตื่นตัวและตระหนักถึงปัญหานี้มาเนิ่นนานแล้วโดยได้แสดงออกมาในรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายภายในรัฐของตนมาคุ้มครองต้นไม้ใหญ่และพื้นที่สีเขียวในเมืองอย่างจริงจังโดยเฉพาะ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงปัจจัยหลักที่ในอนาคตประเทศของเขาจำเป็นต้องมีการขยายตัวหรือเจริญเติบโตอันอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วย กฎหมายของต่างประเทศนี้ปรากฏอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น กฎหมายป่าไม้ กฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายเกษตร และกฎหมายผังเมือง (iLaw, 2561) โดยส่วนมากจะปรากฏในลักษณะของกฎหมายผังเมืองซึ่งมีความแตกต่างและโดดเด่นกันออกไปตามแต่ละประเทศ อาทิเช่น ประเทศสิงคโปร์ที่ประสบความสำเร็จในเรื่องคุณภาพชีวิตที่ดีอันส่งผลมาจากคุณภาพของสิ่งแวดล้อมอย่างก้าวกระโดดที่สุด ซึ่งได้มีการออกกฎหมายที่มีชื่อว่า Park and Trees Act (Chapter 216) (Parks and Trees Act, 2005) เพื่อดูแลอนุรักษ์ต้นไม้และสวนสาธารณะในเมืองโดยเฉพาะ ประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่ชื่อว่า Town and Country Planning (Tree Preservation) Regulation และ Town and Country Planning Act, 1990 (Town and Country Planning Act, 1990) ซึ่งเป็นกฎหมายผังเมืองของประเทศโดยกำหนดให้อำนาจองค์กรท้องถิ่นสามารถออกคำสั่งเพื่อบริหารรักษาต้นไม้ (Tree Preservation Order หรือ TPO) ได้เพื่อบริหารพื้นที่สีเขียวไม่ให้ถูกทำลายเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของสาธารณูปโภคอื่น ๆ (ปีติเทพ อยู่ยืนยง, 2555) หรือเมืองโตรอนโต รัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา ก็มีกฎหมาย Toronto Municipal Code (Chapter 813, Trees) (Toronto Municipal Code, 2015) ที่ให้อำนาจองค์กรส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์คุ้มครองต้นไม้ในเมืองทั้งในพื้นที่ของสาธารณะและเอกชน นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอนุรักษ์วัฒนธรรม Ontario Heritage Act (Ontario Heritage Act, 1990) ที่คุ้มครองต้นไม้เพราะถือว่าต้นไม้เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมาอย่างยาวนาน และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่รัฐควรหวงแหนไว้ให้คนรุ่นต่อไป หรือในเมืองเดลี เมืองหลวงของประเทศอินเดียที่มีชื่อเสียงด้านความเขียว มีกฎหมายชื่อว่า Delhi Preservation of Trees Act, 1994 (Delhi Preservation of Trees Act, 1994) ที่ออกมาเพื่อคุ้มครองต้นไม้ในเมืองโดยเฉพาะเช่นกัน (ปัทม ปญฺจวิณิน, 2560) ทั้งนี้โดยในทุกประเทศที่กล่าวมาข้างต้นยังมีการจัดให้มีหน่วยงาน องค์กร หรือเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการคัดสรร ทดสอบคัดเลือกมาโดยเฉพาะเพื่อมาบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอีกด้วย นอกจากนี้กฎหมายระหว่างประเทศยังปรากฏ “หลักกรุงริโอ” (Rios Forest Principle) ซึ่งออกมากำหนดมาตรฐานในการรักษาพื้นที่สีเขียวให้ทุกประเทศทั่วโลกได้เดินตาม (สิทธิกันต์ ธีระวัฒน์ชัย, 2562) ซึ่งเมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศไทยแล้วนั้นไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายฉบับใดที่บัญญัติออกมาเพื่อบริหารรักษาและคุ้มครองต้นไม้ในเมืองโดยตรงและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะ

เป็นพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 หรือพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยก็ตาม ทั้งนี้ นอกจากข้อเท็จจริงที่ว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่สามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างครอบคลุมแล้ว ยังปรากฏว่าไม่มีหน่วยงาน องค์กร หรือเจ้าหน้าที่ที่ชัดเจนที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองโดยเฉพาะ แต่จะปรากฏในลักษณะที่หากประชาชนต้องการจะตัดต้นไม้ ประชาชนจะต้องเป็นผู้ไปทำการติดต่อเจ้าหน้าที่เขตต่าง ๆ หรือการไฟฟ้า ให้มาทำการตัดต้นไม้ หรือแม้กระทั่งทำการตัดด้วยตนเอง ซึ่งการตัดต้นไม้ด้วยตนเองหรือการให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นที่ยังไม่ได้ผ่านการอบรมอย่างถูกต้องมาตัดย่อมส่งผลเสียต่อต้นไม้อย่างมากไม่ว่าจะในด้านรูปร่างลักษณะ ความแข็งแรง และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนและทรัพย์สิน

จากตัวอย่างทั้งหมดที่กล่าวไปข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเทศที่มีกฎหมายออกมาเพื่อคุ้มครองดูแลต้นไม้ใหญ่โดยเฉพาะนั้นล้วนแต่เป็นประเทศที่เจริญไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง จึงอาจกล่าวได้ว่ามูลค่าของเมืองขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมที่ดี ดังเช่นที่ไม่เคยมีปรากฏในประวัติศาสตร์ว่าเมืองหรือรัฐใดที่มุ่งทำลายสิ่งแวดล้อมแล้วจะเจริญเติบโตได้ ดังนั้นการจัดการดูแล อนุรักษ์และคุ้มครองต้นไม้ไม่ใช่เพียงแต่ต้องกระทำในบริเวณป่าไม้เท่านั้นแต่มีความสำคัญยิ่งที่ต้องกระทำในตัวเมืองด้วย เมื่อหลากหลายประเทศทั่วโลกไม่ว่าจะเจริญในอารยธรรมหรือไม่ยังตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้ เพราะไม่เพียงแต่คุณประโยชน์นานัปการของต้นไม้เท่านั้น แต่ยังเล็งเห็นได้ว่าสุดท้ายแล้วสิ่งที่ยั่งยืนและจะอยู่กับมนุษย์ไปตลอดในที่สุดก็คือสิ่งแวดล้อมนั่นเอง ดังนั้นเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ไม่อาจมองข้ามและมีความจำเป็นถึงขนาดที่ต้องทำการศึกษากฎหมายทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะกฎหมายผังเมืองเพื่อนำมาพิจารณาและหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมาบังคับใช้ในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อจำกัดและอุปสรรคของพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษากฎหมายผังเมือง และกฎหมายอื่น ๆ ของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง โดยจะทำการศึกษากฎหมายของประเทศสิงคโปร์ ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศแคนาดาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย
3. เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 กฎหมายอื่น ๆ ของประเทศไทย และกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 ให้สามารถนำไปบังคับใช้ในการดูแลคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์จากเอกสาร (Documentary Research) บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ บทความทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ อินเทอร์เน็ต และงานเขียนอื่น ๆ ตลอดจนบทความที่เกี่ยวข้องทั้งในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์แก้ไขพัฒนากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมและสามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

จากปัญหาของต้นไม้ในเมืองของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการตัดต้นไม้โดยที่ไม่ได้รับอนุญาต การปลูกต้นไม้ในพื้นที่ที่ไม่สมควร ไม่มีการจัดระเบียบที่ดินอย่างถูกต้องในการบริหารการปลูกต้นไม้ ส่งผลให้ต้นไม้ในเมืองขึ้นอย่างสะเปะสะปะในลักษณะที่ไม่ถูกต้อง ฯลฯ หรือการขาดหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะมาจัดการดูแล ส่งผลให้ต้นไม้ในเมืองไม่ได้รับการทำนุบำรุงรักษาอย่างถูกวิธี ซึ่งปัญหาเหล่านี้นอกจากก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ยังอาจส่งผลให้เกิดความเสียหายที่ต้นไม้จะล้มได้ง่าย อันอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนและทรัพย์สินได้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถทำการแก้ไขหรือบรรเทาลงได้ด้วยการมีกฎหมายออกมาควบคุมดูแลอย่างเหมาะสม โดยเมื่อวิเคราะห์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองแล้ว จะพบว่าปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายสามารถคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ในเมืองที่เป็นรูปธรรมชัดเจนได้อย่างครอบคลุมและตรงต่อปัญหา ไม่ว่าจะพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 หรือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แตกต่างจากกฎหมายของต่างประเทศที่พบว่ามีการให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวมากโดยเฉพาะต้นไม้ในเมือง เพราะได้มีการบัญญัติกฎหมายภายในประเทศออกมาคุ้มครองดูแลเกี่ยวกับต้นไม้ในเมืองโดยเฉพาะและมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง ประเทศแรกคือในประเทศสิงคโปร์ มีกฎหมายชื่อ Parks and Trees Act (Chapter 216) ออกมาเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ สวนสาธารณะในเมืองของประเทศอย่างยั่งยืนจนกลายเป็นมหานครที่มีความเป็นสีเขียวหรือเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุดของเอเชีย โดยนอกจากจะกำหนดให้มีพื้นที่อนุรักษ์ต้นไม้ (Tree Conservation Areas) พื้นที่แนวกันชนสีเขียวบนถนนมรดกโลก (Heritage

Road Green Buffet) และห้ามทำการตัดต้นไม้หรือกระทำการใด ๆ ให้เกิดความเสียหายแก่ต้นไม้ในบริเวณดังกล่าวแล้ว ยังมีการกำหนดให้ต้องมีพื้นที่ปลูกต้นไม้ (Planting Areas) อาทิ เช่น ในพื้นที่ก่อสร้างตึก ในอาคาร หรือในพื้นที่ที่มีเขตแดนติดหรือชิดกับถนนสาธารณะ กำหนดให้มีพื้นที่เปิด (Open Spaces) ที่สามารถใช้เป็นสวนสาธารณะสำหรับประชาชนได้ ซึ่งถือเป็นการจัดสรรพื้นที่ที่มีอยู่ไม่มากของประเทศอย่างชาญฉลาด ส่งผลให้ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศหนึ่งที่มีพื้นที่สีเขียวมากที่สุดประเทศหนึ่งในเอเชีย นอกจากนี้ในทวีปเอเชียยังมีประเทศอินเดีย เมืองเดลี ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ ก็ได้มีการบัญญัติกฎหมาย The Delhi Preservation of Trees Act, 1994 เพื่อใช้บังคับกับการห้ามตัดต้นไม้ในเมืองโดยเฉพาะ ไม่ว่าผู้ตัดจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนและไม่ว่าต้นไม้จะอยู่ในที่เอกชนหรือสาธารณะก็จำเป็นต้องขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนเสมอ ทั้งนี้ยังกำหนดถึงกรณีที่ทำกในอนาคตจำเป็นต้องมีการขยายหรือพัฒนาเมืองก็ต้องไปขออนุญาตย้ายต้นไม้จากที่หนึ่งไปปลูกอีกที่หนึ่งแทน ซึ่งแสดงออกถึงการให้ความสำคัญกับเรื่องพื้นที่สีเขียวและต้นไม้ในเมืองมาก ส่งผลให้เมืองเดลีเป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีความโดดเด่นในเรื่องพื้นที่สีเขียว มีต้นไม้ขนาดใหญ่ขนาดตามถนนเกือบทุกสายในเมือง

ในทวีปยุโรปก็ปรากฏว่ามีหลายประเทศที่มีการให้ความสำคัญกับการจัดการพื้นที่สีเขียวและต้นไม้ในเมือง หนึ่งในนั้นคือประเทศอังกฤษ เนื่องจากประเทศอังกฤษได้ประสบกับปัญหาจำนวนประชากรที่แน่นหนาขึ้นและการขยายตัวของประเทศ เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่สีเขียวในบริเวณเมืองลดลง รัฐบาลของประเทศอังกฤษจึงเล็งเห็นว่าอาจส่งผลเสียหลายอย่างแก่ชุมชนเมือง จึงได้ตรากฎหมายในการคุ้มครองดูแลและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองไว้โดยเฉพาะไว้ในกฎหมายผังเมืองของประเทศอังกฤษ คือ กฎหมาย The Town and Country Planning (Tree Preservation)(England) Regulations 2012 เพื่ออนุรักษ์พื้นที่สีเขียวที่มีอยู่คู่พื้นดินหรือชุมชนเมืองมาแต่เดิมไม่ให้ถูกขจัดหรือทำลายอันเนื่องมาจากการขยายตัวของเมือง และไม่ต้องการให้สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ หรือสาธารณูปโภคอื่น ๆ จากท้องถิ่นหรือภาคเอกชนเข้ามาแทนที่พื้นที่สีเขียวดังกล่าว โดยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ คือการที่ให้อำนาจกับองค์กรท้องถิ่นสามารถออก “คำสั่งอนุรักษ์ต้นไม้” Tree Preservation Orders (TPOs) ได้ซึ่งหากออกมาแล้วบุคคลใดจะไปกระทำใด ๆ ให้เสียหายหรือทำลายต้นไมดังกล่าวไม่ได้

นอกจากนี้ อีกประเทศหนึ่งที่พบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลต้นไม้ในเมือง โดยเฉพาะคือประเทศแคนาดา ในเมืองโตรอนโต หรือเมืองหลวงของรัฐออนแทรีโอ โดยได้มีการบัญญัติกฎหมาย Toronto Municipal Code (Chapter 813, Trees) ออกมา ซึ่งลักษณะเด่นของกฎหมายฉบับนี้คือมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการดูแลต้นไม้ที่อยู่บนถนนในเมือง (Trees on City Streets) โดยเฉพาะการปลูก การดูแลรักษา คุ้มครอง อนุรักษ์ ตัดหรือย้ายต้นไม้ที่อยู่บนถนนในเมืองโดยเฉพาะและการจัดการดูแลนั้นต้องอยู่ใต้การกำกับดูแลของ

องค์กรท้องถิ่นที่มีอำนาจตามกฎหมาย นอกจากนี้ในเมืองออตตาวา (Ottawa) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศแคนาดา ยังได้ออกกฎ By-Law No.2009-200 มาเพื่อคุ้มครองต้นไม้ที่อยู่บนที่ดินเอกชนในเขตชุมชนเมืองโดยเฉพาะไว้ด้วย

ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วไม่ว่าจะเป็น กฎหมายของประเทศสิงคโปร์ (Parks and Trees Act (Chapter 216)) กฎหมายของประเทศอังกฤษ (The town and country Planning (Tree Preservation) Regulation 2012) กฎหมายของประเทศอินเดีย (The Delhi Preservation of Trees Act, 1994) หรือกฎหมายของประเทศแคนาดา (Toronto Municipal Code (Chapter 813, Trees)) ต่างมีการบัญญัติกฎหมายภายในเมือง รัฐหรือประเทศของตนออกมาโดยเฉพาะเพื่อมาดูแลจัดการต้นไม้และพื้นที่สีเขียวในเมือง ซึ่งในแต่ละประเทศก็มีมาตรการทางกฎหมายที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพปัญหาและความเหมาะสม แต่ก็มีจุดที่เหมือนกันอยู่คือทุกประเทศให้ความสำคัญกับการจัดสรรพื้นที่ในเมืองสำหรับต้นไม้ในเมือง ไม่ว่าจะตั้งอยู่ในพื้นที่เอกชนหรือสาธารณะ รวมถึงกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่สำคัญสำหรับการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองและพื้นที่สีเขียวต่าง ๆ และมีการบังคับใช้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นว่าประเทศไทยนั้นยังขาดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมออกมาบังคับใช้ในการดูแลคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมือง ซึ่งปัญหาการตัดต้นไม้และการลดลงของพื้นที่สีเขียวเหล่านี้สามารถทำการแก้ไขได้โดยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยโดยนำมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศมาเป็นแบบอย่างในการแก้ไข และเมื่อประเทศไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงการขยายตัวของเมือง อุตสาหกรรม และจำนวนประชากร ประกอบกับพบว่าปัญหาที่แท้จริงนั้นเกิดขึ้นจากการจัดสรรจัดการพื้นที่ให้เหมาะสม ดังนั้น เพื่อทำการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ประเทศไทยจำต้องทำการแก้ปัญหาเรื่องการจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและสิ่งแวดล้อมในเมือง โดยทำการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 โดยยึดมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเป็นเกณฑ์

อภิปรายผล

จากการศึกษาและวิจัยในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และคุ้มครองต้นไม้ในเมืองทั้งในประเทศไทยและของต่างประเทศ ได้ค้นพบถึงปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการตัดต้นไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต การปลูกต้นไม้ในที่ ๆ ไม่สมควรนำไปสู่การจำเป็นต้องตัดต้นไม้ทิ้ง การดูแลรักษาต้นไม้อย่างผิดวิธี เนื่องจากการขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ส่งผลให้ต้นไม้ไม่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่หรือถูกวิธีและเกิดความเสียหายต่ออันตรายที่อาจเกิดขึ้นทั้งต่อชีวิตร่างกาย และทรัพย์สิน ฯลฯ ทั้งนี้ เมื่อทำการศึกษาถึงกฎหมายของประเทศไทยแล้ว ยังไม่

พบว่ามีความหมายใดสามารถนำมาบังคับใช้ต่อการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองได้อย่างครอบคลุม โดยกฎหมายที่พอจะเกี่ยวข้อง กล่าวคือ พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือโดยเฉพาะพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่มีการแก้ไขปรับปรุงล่าสุดในปี พ.ศ. 2562 ก็ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ เนื่องจากการแก้ไขปรับปรุงดังกล่าวของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีสาระสำคัญคือมุ่งเน้นไปที่การให้ความสะดวกแก่ประชาชนในการทำไม้หรือเคลื่อนย้ายไม้ และส่งเสริมอุตสาหกรรมไม้ โดยในมาตรา 7 ที่แก้ไขใหม่กำหนดให้ไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดินให้ไม้เป็นไม้หวงห้าม และสามารถทำไม้หรือเคลื่อนย้ายได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรการควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กล่าวคือต่อไปประชาชนจะสามารถตัดต้นไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินของตนเองได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องขออนุญาตแต่อย่างใด ซึ่งการกำหนดเช่นนี้ย่อมเป็นการยากแก่การควบคุมการตัดต้นไม้ เนื่องจากต้นไม้เหล่านั้นมักจะขึ้นอยู่ในที่ของเอกชนแต่ก็จัดว่าเป็นต้นไม้ในเมืองซึ่งควรได้รับการดูแลและอนุรักษ์ ดังนั้น การแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ในปีพ.ศ. 2562 นี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่ตรงกันข้ามกับความต้องการในการอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองซึ่งอยู่ทั้งในที่ดินของเอกชนและสาธารณะ แตกต่างจากต่างประเทศ ที่ให้ความสำคัญกับต้นไม้ในเมืองมากไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ของเอกชนหรือสาธารณะ โดยสังเกตได้จากการที่ต่างประเทศมีการบัญญัติกฎหมายที่นำมาบังคับใช้กับการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองโดยเฉพาะ โดยกฎหมายของแต่ละประเทศนั้นนอกจากจะมีบทบัญญัติในการคุ้มครองดูแลต้นไม้ในเมือง โดยกำหนดข้อห้ามในการกระทำต่อต้นไม้ในเมืองอย่างละเอียดรวมไปถึงข้อยกเว้น วิธีดำเนินการต่าง ๆ ในการดูแลจัดการต้นไม้ในเมือง ยังมีการกำหนดถึงตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการดูแลอย่างถูกวิธี รวมถึงในบางประเทศยังกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสามารถขออนุญาตเข้าไปทำการตรวจต้นไม้ที่อยู่ในพื้นที่เอกชนได้ด้วยว่ามี การดูแลรักษาและอนุรักษ์อย่างถูกวิธีหรือไม่ ทั้งนี้ ทุกกฎหมายมีลักษณะสำคัญที่ชัดเจนคือเน้นไปที่การจัดสรรพื้นที่ (Zoning) ในการปลูกต้นไม้ พื้นที่ใดต้องมีต้นไม้ หรือไม่ควรมี อย่างไร เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ ที่มีกฎหมายชื่อ Parks and Trees Act (Chapter 216) (Parks and Trees Act, 2005) ประเทศอินเดีย ในเมืองเดลี ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ ก็ได้มีการบัญญัติกฎหมาย The Delhi Preservation of Trees Act, 1994 (Delhi Preservation of Trees Act, 1994) ออกมา ประเทศอังกฤษ คือ กฎหมาย The Town and Country Planning (Tree Preservation)(England) Regulations 2012 (Town and Country Planning, 2012) และประเทศแคนาดา ในเมืองโตรอนโต หรือเมือง

หลวงของรัฐออนแทรีโอ โดยได้มีการบัญญัติกฎหมาย Toronto Municipal Code (Chapter 813, Trees) (Toronto Municipal Code, 2015) เช่นเดียวกัน ซึ่งเมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายของประเทศไทยกับกฎหมายต่างประเทศแล้ว จะพบข้อแตกต่างอย่างชัดเจนว่าประเทศไทยยังขาดกฎหมายในการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ในเมืองที่สามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนและมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องมีการแก้ไขกฎหมายของประเทศไทย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

เมื่อวิเคราะห์จากปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ แล้วนั้น เห็นว่าประเทศไทยสามารถนำมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองและอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ในเมืองของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จมาปรับใช้กับประเทศไทยได้ จึงขอเสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 ของประเทศไทย กล่าวคือ ประการแรก ให้พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เป็นการจัดระบบให้พื้นที่พร้อม ๆ กับเพิ่มจำนวนต้นไม้ในเมือง โดยกำหนดสัดส่วน (Zoning) ที่ชัดเจนว่าในแต่ละพื้นที่หรือสถานที่ใด จำต้องมีการปลูกต้นไม้ หรือมีส่วนที่เป็นพื้นที่สีเขียว หรือมีพื้นที่เปิดสำหรับเป็นสวนสาธารณะเป็นสัดส่วนเท่าใด อาทิเช่น ในบริเวณอาคารหรือตึกสูง ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่หรือสถานที่ของเอกชนหรือรัฐบาล เพื่อเพิ่มจำนวนต้นไม้ในเมืองทั้งในแนวตั้งและแนวนอน นอกจากนี้ยังต้องกำหนดพื้นที่และหลักเกณฑ์ในการปลูกต้นไม้ที่จะดำเนินการต่อไปในพื้นที่ที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการตัดหรือย้ายต้นไม้ที่ไม่จำเป็นในอนาคต ประการที่สอง ให้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายให้มีการจัดพื้นที่ไว้สำหรับรองรับและดูแลต้นไม้โดยเฉพาะ ในกรณีที่ต้องมีการย้ายต้นไม้ จากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง ไม่ว่าจะการย้ายนั้นจะเกิดจากการที่จำเป็นต้องมีการขยายเมือง อาทิเช่น กรณีต้องการขยายพื้นที่หรือขยายถนนเพื่อก่อสร้างไม่ว่าการก่อสร้างนั้นจะทำการปลูกอาคารสำหรับเอกชน อุตสาหกรรม หรือเพื่อประโยชน์ทางสาธารณะ หรือกรณีที่ต้องย้ายต้นไม้เนื่องจากมีการปลูกต้นไม้ไว้ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม อาทิเช่น ใต้เสาไฟฟ้า อันส่งผลให้ต้องมีการตัดต้นไม้อยู่ตลอดและต้นไม้ไม่อาจเจริญเติบโตได้เต็มที่ ประการที่สาม ให้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองดูแลต้นไม้ในเมืองทั้งที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่เอกชนและสาธารณะในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น อาทิเช่น กำหนดข้อห้ามในการตัดต้นไม้ เจ็อนไซต่าง ๆ และข้อยกเว้นอย่างละเอียดและชัดเจนรวมถึงกำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตอย่างเป็นทางการไม่ว่าผู้กระทำจะเป็นเอกชนหรือรัฐบาล และกำหนดให้มีการทำสำมะโนคร้วต้นไม้ในพื้นที่เอกชนและพื้นที่ของรัฐ โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานตามกฎหมายสามารถทำการตรวจสอบได้ และประการสุดท้ายคือ ให้มีการกำหนดให้มี

เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานเฉพาะที่มีความรู้และความสามารถที่ผ่านการคัดเลือกเพื่อมาดูแลและบังคับใช้กฎหมายที่แก้ไขปรับปรุงใหม่โดยเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง

- โสภณ พรโชคชัย. (2553). คุ่มหรือที่จะอนุรักษ์ต้นจามจุรี อายุ 100 ปี (ประเทศไทย). เรียกใช้เมื่อ 12 กรกฎาคม 2564 จาก <https://prachatai.com/journal/2010/12/32163>
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง. (2562). แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ที่ ทส 0306/2367”. เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2564 จาก <https://www.pcd.go.th/strategy/แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ-การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง/>
- ชลลดา บัวทรัพย์. (2561). กรณีศึกษาอิตาลีเลียนไทยตัดต้นนทริน้ำ ม.เกษตรฯ 'บาดแผล' พัฒนาเมืองไม่ยั่งยืน (สำนักข่าวอิศรา). เรียกใช้เมื่อ 24 มิถุนายน 2564 จาก <https://www.isranews.org/isranews-scoop/64381-treeku-64381.html>
- นิรมล สุธรรมกิจ. (2561). การทบทวนแนวคิดป่าไม้ในเมือง (urban forest). เรียกใช้เมื่อ 3 สิงหาคม 2564 จาก <http://progreencenter.org/2018/01/22/การทบทวนแนวคิดป่าไม้ใน/>
- ปัทมน ปัญจวิณิน. (2560). เดลิ... ซื่อนี้มีแต่สีเขียว กฏเข้มๆ เบื้องหลังความเขียวชอุ่มของดินแดนภารตะ. เรียกใช้เมื่อ 9 เมษายน 2564 จาก <https://readthecloud.co/masala-3/>
- ปิติเทพ อัยยิณง. (2555). เกร็ดความรู้เกี่ยวกับอำนาจท้องถิ่นของอังกฤษในการอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่บริเวณพื้นที่ชุมชนเมือง. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2564 จาก <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1772>
- พิมพ์นารา อินตะประเสริฐ. (2564). ป่าในเมือง โครงสร้างพื้นฐานใหม่เพื่อสุขภาพของคนเมืองใหญ่. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2564 จาก <https://www.sdgmovement.com/2021/04/13/sdg-insights-urban-forest/>
- วรรณโชค ไชยสะอาด. (2559). ตัดต้นไม้ในเมืองผิดวิธี พอกันทีกับความอัปมงคล (โพสต์ทูเดย์). เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/434154>
- สิทธิกานต์ ธีระวัฒนชัย. (2562). กฎหมายคุ้มครองต้นไม้ในเมือง; กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์. เรียกใช้เมื่อ 25 ธันวาคม 2563 จาก <https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/กฎหมายคุ้มครองต้นไม้ใหญ่ในเมือง.pdf>

- Delhi Preservation of Trees Act. (1994). Delhi Preservation of Trees Act (1994). Retrieved December 25, 2020, from <http://www.compassionateliving.in/DelhiPreservationofTreesAct.pdf>
- iLaw. (2561). เรายังไม่มีกฎหมายคุ้มครองต้นไม้ใหญ่ในเมือง เสนอกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นดูแล. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤษภาคม 2564 จาก <https://ilaw.or.th/node/4981>
- Ontario Heritage Act. (1990). Ontario Heritage Act 1990. Retrieved December 17, 2020, from <http://www.ontario.ca/laws/statute/90o18>
- Parks and Trees Act. (2005). PARKS AND TREES ACT 2005. Retrieved December 20, 2020, from <https://sso.agc.gov.sg/Act/PTA2005>
- Toronto Municipal Code. (2015). Toronto Municipal Code (Chapter 813, Trees). Retrieved December 17, 2020, from http://www.toronto.ca/legdocs/municode/1184_813.pdf
- Town and Country Planning. (2012). (Tree Preservation) Regulation (2012). Retrieved December 15, 2020, from <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2012/605/contents/made>
- Town and Country Planning Act. (1990). Town and Country Planning Act (1990). Retrieved December 15, 2020, from <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1990/8/contents>